

# Vplyv brexitu a svetovej pandémie na Veľkú Britániu

Impacts of Brexit and the global pandemic on the United Kingdom

Ivana Lennerová

## Abstrakt

Brexit zasiahne Veľkú Britániu oveľa silnejšie než Európsku úniu. Ostatné členské štáty únie v roku 2019 pre Britániu zdrojom 50 percent dovozov. Z britských ostrovov na ostatné úijné trhy smerovalo 47 percent exportu. Pandémia koronavírusu vyvolala zmeny vo všetkých oblastiach života. Výrazne sa podpísala na zdraví občanov a silno ovplyvnila ekonomický a spoločenský život. Následky pandémie sa budú prejavovať ešte niekoľko nasledujúcich rokov, a to vo všetkých oblastiach ľudskej činnosti. V snahe zmierniť nepriaznivé dopady pandémie na uvedené aspekty osobného i pracovného života, ekonomiku či zdravie obyvateľov, vlády po celom svete prijali rad opatrení na podporu vybraných skupín obyvateľstva a zamedzenie ďalšieho šírenia ochorenia.

## Kľúčové slová:

Brexit, pandémia, Veľká Británia

## Abstract

Brexit will hit Great Britain much harder than the European Union. The other member states of the union in 2019 a source of 50 percent of imports for Britain. 47 percent of exports went from the British Isles to other EU markets. The coronavirus pandemic has caused changes in all areas of life. It has had a significant impact on the health of citizens and has had a strong impact on economic and social life. The consequences of the pandemic will be felt for the next few years, in all areas of human activity. In an effort to mitigate the adverse effects of the pandemic on these aspects of personal and professional life, the economy and the health of the population, governments around the world have taken a number of measures to support selected sections of the population and prevent the further spread of the disease.

## Keywords:

Brexit, pandemic, UK

## Úvod

Je to už viac ako rok, čo svet ochromila pandémia ochorenia COVID-19. Krajiny sa musia okrem zdravotnej krízy vysporiadať aj s vážnymi ekonomickými následkami. Spolu s brexitom tak predstavujú hneď dvojitú výzvu, ktorej Veľká Británia spolu s EÚ musia čeliť, keďže práve tieto dva šoky najviac zasiahli rôzne odvetvia hospodárstva.

Pandémia a neistota okolo výsledku obchodných dohôd pri odchode z EÚ boli v poslednom roku dôležitými faktormi veľkého pohybu obchodných tokov. Neistota spojená s koncom prechodného obdobia po veľkú časť minulého roka dala do popredia otázku týkajúcu sa narušenia obchodu, hromadenia zásob podnikov a dopadov globálneho dodávateľského reťazca. Kombinované účinky rôznych vnútroštátnych a medzinárodných obmedzení kvôli pandémii a narušenie hraníc, prispievali k nestabilnej povahe nedávneho obchodu vo Veľkej Británii a vo svete.

## Dopady pandémie a brexitu na ekonomiku UK

Na rozdiel od pandémie, brexit sa všeobecne považuje za permanentný šok, ktorý predražuje obchod medzi Veľkou Britániou a EÚ. A to aj napriek nulovým clám na väčšinu tovarov, najmä z dôvodu zvýšenia byrokracie a čoraz zložitejšieho a nákladnejšieho obchodu so službami. Niektoré štúdie predpovedajú, že dlhodobé ekonomické náklady pre britskú ekonomiku budú dvakrát až trikrát vyššie ako v prípade pandémie.

Ako sa blížil koniec roka 2020, podniky museli venovať svoj čas a zdroje hľadaniu spôsobov, ako prežiť aj napriek začínajúcej pandémie. Tým pádom im zostávalo menej času na prípravu a prispôbenie sa novým podmienkam, ktoré sa týkali vystúpenia Británie z EÚ. Značná časť podnikov bola finančne oslabená a sústredila sa najmä na prekonanie krátkodobého narušenia, než na dlhodobé následky brexitu. Podnikateľská pripravenosť na brexit vzbudzuje obavy. Výskum OECD z júna 2020 uvádza, že až 61 % britských podnikateľov nevykonalo žiadne opatrenia na opustenie jednotného trhu. Podobne IFS cituje prieskum Inštitútu pre riaditeľov, ktorý naznačuje, že iba štvrtina podnikov bola úplne pripravená a 45 % bolo plne zameraných na pandémiu a prípravu na brexit plánovalo riešiť, až keď sa vyjasnia budúce vzťahy s EÚ.

Pandémia a brexit majú nespočetné množstvo následkov, ktoré sa významne líšia podľa sektorov. Existuje relatívne málo takých, od ktorých sa očakáva, že sa vyhnú veľkým dopadom jednému z týchto faktorov. Sektory, ktoré sú najviac vystavené brexitu sú spravidla menej vystavené ekonomickým dopadom koronavírusu. Oba šoky majú také široké pokrytie, pretože sú výrazne rozdielne. Brexit ovplyvňuje priemyselné odvetvia, ktoré sa spoliehajú na cezhraničný obchod, zatiaľ čo koronavírus je najškodlivejší pre odvetvia, ktoré poskytujú osobné služby, ktoré majú tendenciu byť oveľa menej závislé od takéhoto obchodu. Odhadom až 69 % britskej ekonomiky je negatívne ovplyvnených buď brexitom alebo pandémiou.

Negatívne ovplyvnené odvetvia koronavírusom sú najmä domáce služby, ako je gastronómia, ubytovanie, umenie a turizmus (rekreácia). Podľa Svetovej organizácie turizmu (UNWTO) patrí Veľká Británia medzi desať najnavštevovanejších krajín sveta a päť najlepšie zarábajúcich krajín z turizmu. Toto odvetvie vytvára približne 2,6 milióna pracovných miest a v roku 2019 prinieslo Británii do rozpočtu 28,45 miliárd libier. Kým zostávajú v platnosti určité pandemické opatrenia, tieto odvetvia nemôžu naplno fungovať. Naproti tomu domáce služby, gastronómia a umenie však nie sú závislé od cezhraničného obchodu a preto sú brexitom relatívne nedotknuté.

Opačným príkladom je chemický priemysel, ktorý z pandémie profitoval, no z dlhodobého hľadiska ho výrazne zasiahne brexit. Najmä z dôvodu narušenia hraníc a tiež kvôli ďalšej regulačnej záťaži spojenej s preukazovaním, že výrobky zodpovedajú normám EÚ.

Odhaduje sa, že menej ako tretina britskej ekonomiky sa negatívne nedotkne ani jeden z faktorov. Hlavným mimovládny sektorom v tejto skupine sú IT a mediálne služby, ktoré sa príliš nespoliehajú na cezhraničný obchod (a teda nie sú ovplyvnené brexitom) a taktiež sa nespoliehajú ani na priame interakcie a tak ich relatívne nezasiahla ani pandémia. Sektory, ktoré sú ťažko ovplyvnené pandémiou a súčasne aj brexitom predstavujú iba 3 % celkového HDP Veľkej Británie.

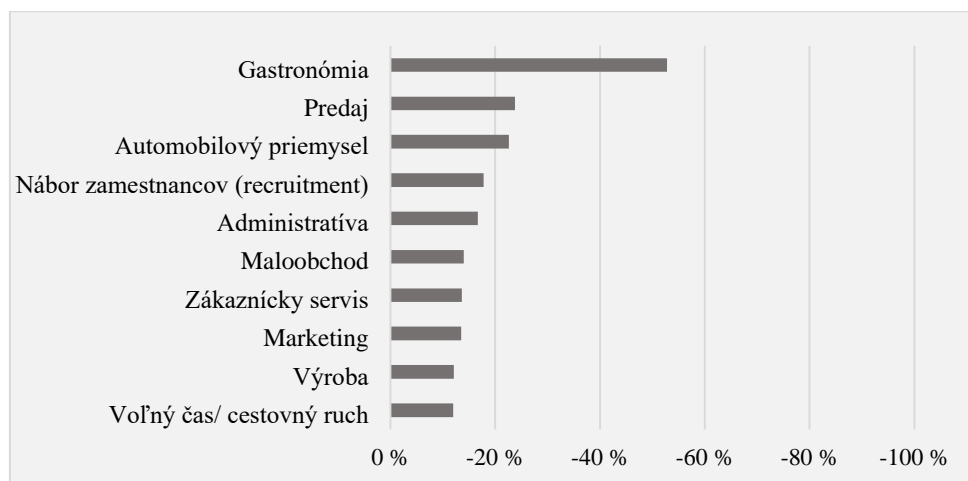
Veľkou obavou sú potenciálne pretrvávajúce negatívne účinky straty zamestnania v čase recesie na príjmy ľudí a istotu zamestnania. Kríza spôsobila výrazné narušenie pracovných miest ľudí a jej účinky boli nerovnaké v rôznych druhoch pracovných miest, s prudkým poklesom dopytu po pracovnej sile v mnohých odvetviach a nedostatkom pracovných síl v iných odvetviach. Medzi pracovné ponuky, ktoré počas procesu brexitu a pandémie zaznamenali najhorší pokles patria oblasti gastronómie, predaja a automobilového priemyslu.

Ukončením prechodného obdobia sa taktiež skončil voľný pohyb osôb, čo v praxi znamená, že je ťažšie prijímať pracovníkov z EÚ. To bude mať osobitný dopad na určité nízko kvalifikované odvetvia. Pandémia však úplne zmenila trh práce, nezamestnanosť sa v posledných mesiacoch výrazne zvýšila, zatiaľ čo sa tesne pred koncom prechodného obdobia blížila k rekordnému minimu. Údaje z úradu pre národnú štatistiku (ONS) ukazujú, že medzi decembrom 2020 a februárom 2021 bola miera nezamestnanosti vo Veľkej Británii na úrovni 4,9 % , čo predstavovalo 1,67 milióna nezamestnaných ľudí.

Súčasný ekonomický dopad pandémie a jej sprievodné obmedzenia obchodu vo Veľkej Británii a EÚ pravdepodobne prevažujú nad okamžitým dopadom brexitu. Preto môže byť ťažké určiť celý rozsah vplyvov brexitu na rôzne sektory britskej ekonomiky.

Rozsah krátkodobého narušenia bude závisieť od niekoľkých faktorov. Patrí sem napríklad to, ako sú podniky pripravené na kontroly, ako efektívne vláda zvláda pomoc nepripraveným obchodníkom, či akékoľvek ďalšie opatrenia, ktoré by mohla vláda EÚ a Veľkej Británie zaviesť na zmiernenie kontrol. Dopad na sektory služieb je však obzvlášť ťažké predvídať, pretože závisí od jednostranných rozhodnutí, ktoré môže prijať EÚ alebo jednotlivé členské štáty na doplnenie formálnej obchodnej dohody.

**Graf č. 1: TOP 10 sektorov, ktoré zaznamenali najväčší pokles pracovných ponúk v dôsledku brexitu a svetovej pandémie COVID-19**



Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: HRREVIEW

Rozsah krátkodobého narušenia bude závisieť od niekoľkých faktorov. Patrí sem napríklad to, ako sú podniky pripravené na kontroly, ako efektívne vláda zvláda pomoc nepripraveným obchodníkom, či akékoľvek ďalšie opatrenia, ktoré by mohla vláda EÚ a Veľkej Británie zaviesť na zmiernenie kontrol. Dopad na sektory služieb je však obzvlášť ťažké predvídať, pretože závisí od jednostranných rozhodnutí, ktoré môže prijať EÚ alebo jednotlivé členské štáty na doplnenie formálnej obchodnej dohody.

Dalej môžu niektoré konkrétne odvetvia alebo oblasti krajiny zaznamenať ďalšie dlhodobé účinky pandémie. Kríza COVID-19 a jej dopady budú mať tiež výrazné štrukturálne účinky na britskú ekonomiku a trh práce. Pretože kríza naďalej urýchljuje súčasné trendy, ako napríklad prechod k väčšiemu množstvu nákupov online, a zároveň zaznamenáva rast nových trendov, ako je práca z domu (homeoffice) a menej služobných ciest. Správanie a preferencie spotrebiteľov sa tak môžu natrvalo zmeniť.

## Záver

Vzťah Veľkej Británie s Európou nikdy nebol jednoduchý. Krajine trvalo roky, kým sa pripojila k vtedajšiemu Európskemu spoločenstvu a dokonca aj vtedy, keď sa o ňom hlasovalo hneď po dvojročnom členstve, ho mnohí neochotne alebo z určitých ekonomických dôvodov podporili. Británia sa cítila čoraz menej súčasťou tohto integračného zoskupenia a čím ďalej, tým viac pociťovala potrebu ho opustiť a ísť vlastnou cestou. Avšak väzby, ktoré sa budovali desaťročia, nie je možné pretrhnúť len tak. Veľká Británia je stále európskym národom a tak je nevyhnutné, aby sa obe strany neprestali koncentrovať na problémy, na ktorých je potrebné spolupracovať. V niektorých z týchto otázok to bude chcieť ísť vlastnou cestou, v iných nie. Aj keď sa Británia a EÚ dohodli na niektorých rovnakých pravidlách, v budúcnosti už nemusia byť totožné. Predpokladá sa, že aj napriek spoločnej dohode čaká Britániu a EÚ ešte mnoho ďalších rokov rokovaní o rôznych aspektoch ich vzťahov. Ak jedna zo strán urobí výnimku zo zmien, môže to viesť k sporu, ktorý by v budúcnosti mohol znamenať tarify na niektoré tovary a podobné následky. Aj napriek tomu, že dosiahnutá obchodná dohoda zmierňuje negatívne dopady rozhodnutia Británie vystúpiť z jednotného trhu EÚ, tento odchod po sebe zanecháva značné ekonomické škody. Očakáva sa, že bude trvať roky, kým britské trhy prekonajú nepriaznivé ekonomické dopady brexitu. Spolu s koronakrízou tak budú kľúčovými faktormi ovplyvňujúcimi vývoj britskej ekonomiky.

Za jednu z hrozieb možno považovať aj oslabenie Európskeho projektu. Brexit môže podnietiť na odchod ostatných vážavých členov, najmä ak sa bude Veľkej Británii bez EÚ dariť. Najbezprostrednejším dôsledkom môže byť aj rozpad celého Spojeného kráľovstva. Aj Írsko bude čeliť dileme- je pevne oddaný EÚ, no ekonomicky prepojený s Veľkou Britániou.

Ak sa však pozrieme na dopady tohto rozchodu z inej perspektívy, brexit môže priniesť začiatok novej éry medzinárodných vzťahov a posilnenú Európu. Aj keď Veľká Británia opustila EÚ, stále existuje veľký potenciál pre budúcu spoluprácu a to nielen v obchodných vzťahoch, ale aj v oblastiach ako veda, vzdelávanie, kultúra, zahraničná a bezpečnostná politika. Kľúčový bod, ktorý je potrebné sledovať, sa pravdepodobne týka rozsahu, v akom bude Veľká Británia schopná profitovať zo svojho odchodu z EÚ. Celkový výsledok môže byť ten, že brexit bude mať viac porazených, ako víťazov. Na záver sa ešte naskytá otázka či potrebuje Veľká Británia Európsku úniu viac alebo je to naopak.

**Poznámka:** Príspevok bol vypracovaný v rámci riešeného projektu VEGA č. V-19-150-00 "Integrácia migrantov v krajinách Európskej únie z pohľadu migračných politík"/The paper was prepared within the solved project VEGA no. V-19-150-00 "Integration of migrants in the countries of the European Union from the point of view of migration policies".

### Použitá literatúra:

- [1] HUGHES, MATT. Impact of the coronavirus and EU exit on the collection and implication of UK trade statistics. OFFICE FOR NATIONAL STATISTICS. [online]. 2021. [cit. 2021-04-21]. Dostupné na: <https://www.ons.gov.uk/economy/nationalaccounts/balanceofpayments/articles/impactofthecoronavirusandexitonthe-collection-and-compilation-of-uk-trade-statistics/2021-03-08>
- [2] KOECKLIN, Manuel Tong. How are Covid-19 and Brexit affecting the products that UK firms trade? ECONOMICS OBSERVATORY. [online]. 2021. [cit. 2021-04-21]. Dostupné na: <https://www.economicsobservatory.com/how-are-covid-19-and-brexit-affecting-the-products-that-uk-firms-trade>
- [3] TETLOW, Gemma- POPE, Thomas. Brexit and coronavirus: Economic impacts and policy response.
- [4] INSTITUTE FOR GOVERNMENT. [online]. 2020. [cit. 2021-04-21]. Dostupné na: <https://www.instituteforgovernment.org.uk/sites/default/files/publications/brexit-coronavirus-economic-impact.pdf>

- [5] Impact of Covid- 19 and Brexit for the UK economy. TRADES UNION CONGRESS. [online]. 2020. [cit. 2021-04-21]. Dostupné na: <https://www.tuc.org.uk/research-analysis/reports/impact-covid-19-and-brexit-uk-economy>
- [6] TETLOW, Gemma- POPE, Thomas. Brexit and coronavirus: Economic impacts and policy response. INSTITUTE FOR GOVERNMENT. [online]. 2020. [cit. 2021-04-16]. Dostupné na: <https://www.instituteforgovernment.org.uk/sites/default/files/publications/brexit-coronavirus-economic-impact.pdf>
- [7] Ekonomická informácia o teritóriu. MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ A EURÓPSKYCH ZÁLEŽITOSTÍ SR. [online]. 2020. [cit. 2021-05-03]. Dostupné na: <https://www.mzv.sk/documents/10182/620840/Spojen%C3%A9+kr%C3%A1%C4%B5ovstvo+-+ekonomick%C3%A9+inform%C3%A1cie+o+terit%C3%B3riu+2020>
- [8] TETLOW, Gemma- POPE, Thomas. Brexit and coronavirus: Economic impacts and policy response. INSTITUTE FOR GOVERNMENT. [online]. 2020. [cit. 2021-04-21]. Dostupné na: <https://www.instituteforgovernment.org.uk/sites/default/files/publications/brexit-coronavirus-economic-impact.pdf>
- [9] AITKEN, Andrew. What are the effects of coronavirus on the UK and US labour markets? ECONOMICS OBSERVATORY. [online]. 2020. [cit. 2021-04-21]. Dostupné na: <https://www.economicsobservatory.com/what-are-effects-coronavirus-uk-and-us-labour-markets>
- [10] MCQUAID, Darius. What industries were hit worst by both Brexit and Covid-19? HRREVIEW. [online]. 2020. [cit. 2021-04-21]. Dostupné na: <https://www.hrreview.co.uk/hr-news/supplier-news/what-industries-were-hit-worst-by-both-brexit-and-covid-19/125367>
- [11] JACKSON, Robert. Britain after Brexit. BRIEFINGS AFTER FOR BRITAIN. [online]. 2021. [cit. 2021-04-21]. Dostupné na: <https://www.briefingsforbritain.co.uk/britain-after-brexit/>
- [12 ] SHARMA, Monica. UK unemployment rate falls to 4.9 per cent. HRREVIEW. [online]. 2021. [cit. 2021-04-21]. Dostupné na: [https://www.hrreview.co.uk/hr-news/uk-unemployment-rate-falls-to-4-9-percent/134685?fbclid=IwAR0vJ73\\_evOsXtO060EJaCuI\\_i0\\_W4dHnk-l88m8kMbC0TA6\\_JBgDmOZzd0](https://www.hrreview.co.uk/hr-news/uk-unemployment-rate-falls-to-4-9-percent/134685?fbclid=IwAR0vJ73_evOsXtO060EJaCuI_i0_W4dHnk-l88m8kMbC0TA6_JBgDmOZzd0)
- [13 ] MCQUAID, Darius. What industries were hit worst by both Brexit and Covid-19? HRREVIEW. [online]. 2020. [cit. 2021-04-21]. Dostupné na: <https://www.hrreview.co.uk/hr-news/supplier-news/what-industries-were-hit-worst-by-both-brexit-and-covid-19/125367>
- [14 ] TETLOW, Gemma- POPE, Thomas. Brexit and coronavirus: Economic impacts and policy response. INSTITUTE FOR GOVERNMENT. [online]. 2020. [cit. 2021-04-16]. Dostupné na: <https://www.instituteforgovernment.org.uk/sites/default/files/publications/brexit-coronavirus-economicimpact.pdf>
- [15] Impact of Covid- 19 and Brexit for the UK economy. TRADES UNION CONGRESS. [online]. 2020. [cit. 2021-04-21]. Dostupné na: <https://www.tuc.org.uk/research-analysis/reports/impact-covid-19-and-brexit-uk-economy>

### **Kontaktné údaje**

Ing. Ivana Lennerová, PhD.  
Katedra ekonomickej teórie  
Národohospodárska fakulta  
Ekonomická univerzita v Bratislave  
Dolnozemska cesta 1  
852 35 Bratislava  
Slovenská republika  
e-mail: [ivana.lennerova@euba.sk](mailto:ivana.lennerova@euba.sk)